ISNN 3030-3907

2026/4
VOLUME 3

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/4 VOLUME 3

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

SUG‘URTA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Nozimov Eldor Anvarovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti “Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrasi katta o‘qituvchisi
E-mail: eldornozimov@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-1580-8654

Annotatsiya. Mazkur maqolada sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning zamonaviy mexanizmlari, ularning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri hamda milliy sug‘urta bozorini transformatsiya qilishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda sug‘urta kompaniyalari faoliyatiga raqamli texnologiyalarni, jumladan, sun’iy intellekt, “Big Data” tahlili, blokcheyn, mobil ilovalar, onlayn platformalar va insurtech yechimlarini joriy etishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Raqamlashtirish jarayonida mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifati, sug‘urta mahsulotlarini individualizatsiya qilish, risklarni aniq baholash va zararlarni tezkor qoplash mexanizmlarining takomillashuvi asoslab beriladi. Shuningdek, elektron polislar, masofaviy identifikatsiya, avtomatlashtirilgan anderrayting va onlayn to‘lov tizimlarining afzalliklari hamda mavjud institutsional va huquqiy muammolar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish kompaniyalarning operatsion xarajatlarini kamaytirish, shaffoflikni oshirish va sug‘urta qamrovini kengaytirishga xizmat qiladi. Maqolada O‘zbekiston sug‘urta bozorida raqamli transformatsiyani jadallashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: sug‘urta bozori, raqamlashtirish, insurtech, elektron polis, sun’iy intellekt, Big Data, blokcheyn, masofaviy identifikatsiya, avtomatlashtirilgan anderrayting, onlayn sug‘urta xizmatlari.

Аннотация. В данной статье рассматриваются современные механизмы цифровизации страховых услуг, их влияние на повышение эффективности страховых компаний и роль в трансформации национального страхового рынка. В исследовании анализируются теоретические и практические аспекты внедрения цифровых технологий в деятельность страховых организаций, включая искусственный интеллект, технологии Big Data, блокчейн, мобильные приложения, онлайн-платформы и решения insurtech. Обосновывается значение цифровизации для повышения качества обслуживания клиентов, индивидуализации страховых продуктов, совершенствования оценки рисков и ускорения процессов урегулирования убытков. Особое внимание уделяется электронным полисам, дистанционной идентификации, автоматизированному андеррайтингу и системам онлайн-

ISSN 3030-3907

платежей, а также существующим институциональным и правовым барьерам. По результатам исследования разработаны научно обоснованные предложения и рекомендации по ускорению цифровой трансформации страхового рынка.

Ключевые слова: страховой рынок, цифровизация, insurtech, электронный полис, искусственный интеллект, Big Data, блокчейн, дистанционная идентификация, автоматизированный андеррайтинг, онлайн-страхование.

Abstract. This article examines modern mechanisms of digital transformation of insurance services and their impact on improving the efficiency of insurance companies and the development of the national insurance market. The study analyzes the theoretical and practical aspects of implementing digital technologies in insurance activities, including artificial intelligence, Big Data analytics, blockchain, mobile applications, online platforms, and insurtech solutions. The importance of digitalization in enhancing customer service quality, personalizing insurance products, improving risk assessment, and accelerating claim settlement processes is substantiated. Special attention is paid to electronic policies, remote identification, automated underwriting, and online payment systems, as well as existing institutional and legal challenges. Based on the research results, scientifically grounded proposals and recommendations are developed to accelerate the digital transformation of the insurance market.

Keywords: insurance market, digitalization, insurtech, electronic policy, artificial intelligence, Big Data, blockchain, remote identification, automated underwriting, online insurance services.

KIRISH.

So‘nggi yillarda global iqtisodiyotda raqamli transformatsiya jarayonlari jadal sur’atlarda rivojlanib, moliyaviy xizmatlar sohasi, xususan sug‘urta bozori ham ushbu o‘zgarishlarning faol ishtirokchisiga aylanmoqda. Raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi sug‘urta faoliyatining an’anaviy modellarini tubdan o‘zgartirib, xizmat ko‘rsatish jarayonlarini avtomatlashtirish, ma’lumotlarni tezkor qayta ishlash va mijozlarga qulay, tezkor hamda shaffof xizmatlar taqdim etish imkonini bermoqda. Bugungi kunda sug‘urta kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirish va bozordagi ulushini kengaytirish maqsadida raqamlashtirish mexanizmlarini strategik ustuvor yo‘nalish sifatida belgilamoqda.

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish – bu nafaqat texnologik yangiliklarni joriy etish, balki kompaniyaning butun boshqaruv tizimini, operatsion jarayonlarini, mijozlar bilan ishlash mexanizmlarini va risklarni baholash tizimini modernizatsiya qilish demakdir. Sun’iy intellekt asosida avtomatlashtirilgan anderrayting tizimlari, katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qilish (Big Data),

ISSN 3030-3907

blokcheyn texnologiyasi, elektron polislar, masofaviy identifikatsiya va onlayn to‘lov tizimlari sug‘urta jarayonlarining samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Mazkur texnologiyalar sug‘urta shartnomalarini rasmiylashtirish vaqtini qisqartirish, zararlarni ko‘rib chiqish va to‘lovlarni amalga oshirish jarayonlarini tezlashtirish hamda inson omilidan kelib chiqadigan xatolarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sharoitida mijozlarning talab va ehtiyojlari ham o‘zgarib bormoqda. Iste’molchilar endilikda xizmatlarni masofadan turib olish, mobil ilovalar orqali shartnomalarni tuzish va sug‘urta holatlarini onlayn tarzda qayd etish imkoniyatlariga katta e’tibor qaratmoqda. Bu esa sug‘urta kompaniyalarini raqamli platformalarni rivojlantirish, interaktiv xizmat turlarini joriy etish va mijozga yo‘naltirilgan biznes modelini shakllantirishga undaydi.

O‘zbekiston sug‘urta bozorida ham raqamlashtirish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Davlat tomonidan elektron hukumat tizimlari, raqamli identifikatsiya mexanizmlari va onlayn moliyaviy xizmatlarni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar sug‘urta sohasining raqamli transformatsiyasiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Biroq amaliyotda texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmagani, kadrlar malakasining pastligi, axborot xavfsizligi bilan bog‘liq muammolar va normativ-huquqiy bazaning to‘liq takomillashmaganligi raqamlashtirish jarayonining samarali amalga oshirilishiga to‘sqinlik qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning zamonaviy mexanizmlarini ilmiy jihatdan o‘rganish, ularning iqtisodiy samaradorligini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqot sug‘urta kompaniyalari faoliyatini modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalar asosida xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish va milliy sug‘urta bozorining barqaror rivojlanishiga hissa qo‘shishga qaratilgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish masalasi so‘nggi yillarda iqtisodiy adabiyotlarda keng o‘rganilayotgan dolzarb yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan sug‘urta sohasida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi, insurtech rivojlanishi hamda raqamli transformatsiyaning iqtisodiy samaradorligi bo‘yicha qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan.

Xorijiy tadqiqotchilarning ishlarida sug‘urta sohasida raqamlashtirish jarayoni moliyaviy innovatsiyalarning tarkibiy qismi sifatida ko‘rib chiqiladi. Jumladan, raqamli texnologiyalar sug‘urta kompaniyalarining operatsion

ISSN 3030-3907

samaradorligini oshirish, risklarni aniqroq baholash va mijozlarga individual yondashuvni ta’minlash vositasi sifatida talqin etiladi. Ayrim olimlar sun’iy intellekt va katta hajmdagi ma’lumotlar tahlili (Big Data) sug‘urta tariflarini shakllantirish va zararlarni prognoz qilishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ta’kidlaydi. Shuningdek, blokcheyn texnologiyasi sug‘urta shartnomalarining shaffofligini oshirish va firibgarlik holatlarini kamaytirishda samarali mexanizm sifatida baholanadi.

Insurtech konsepsiyasi bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda sug‘urta kompaniyalari va texnologik startaplar o‘rtasidagi integratsiya yangi biznes modellarini shakllantirishi, raqamli platformalar orqali sug‘urta mahsulotlarini sotish jarayonini soddalashtirishi va mijozlar bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri kommunikatsiyani rivojlantirishi asoslab berilgan. Xalqaro amaliyotda elektron polis tizimlari, avtomatlashtirilgan anderrayting va mobil sug‘urta xizmatlari keng qo‘llanilayotgani ilmiy manbalarda qayd etilgan.

Mahalliy olimlarning tadqiqotlarida esa sug‘urta bozorini modernizatsiya qilish, raqamli iqtisodiyot sharoitida sug‘urta kompaniyalari faoliyatini takomillashtirish hamda normativ-huquqiy bazani rivojlantirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Ayrim ishlarda O‘zbekistonda sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning bosqichlari, mavjud muammolar va istiqbolli yo‘nalishlari tahlil qilinib, axborot tizimlarini integratsiya qilish hamda raqamli infratuzilmani rivojlantirish zarurligi ta’kidlangan.

Shu bilan birga, mavjud adabiyotlarda sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligi, raqamli transformatsiyaning risk boshqaruviga ta’siri va raqamli platformalarning uzoq muddatli barqarorlikka qo‘shadigan hissasi bo‘yicha yanada chuqur empirik tadqiqotlar yetarli darajada emasligi kuzatiladi. Ayniqsa, milliy sug‘urta bozori sharoitida raqamlashtirish mexanizmlarining amaliy natijalarini statistik ma’lumotlar asosida baholash masalasi dolzarbligicha qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning zamonaviy mexanizmlarini o‘rganish jarayonida ilmiy bilishning umumiy va maxsus usullaridan kompleks ravishda foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini iqtisodiy nazariya, raqamli iqtisodiyot konsepsiyalari, sug‘urta nazariyasi hamda zamonaviy moliyaviy innovatsiyalar bo‘yicha ilmiy yondashuvlar tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, taqqoslash, umumlashtirish hamda tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Ushbu usullar sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish mexanizmlarining mazmun-mohiyatini ochib berish, ularning o‘zaro bog‘liqligini aniqlash va rivojlanish tendensiyalarini

ISSN 3030-3907

baholash imkonini berdi. Shuningdek, statistik tahlil usuli orqali sug‘urta bozorida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi bilan bog‘liq mavjud ma’lumotlar o‘rganildi va ularning samaradorligi tahlil qilindi.

Empirik tadqiqot doirasida sug‘urta kompaniyalarining amaliy faoliyati, elektron polis tizimlari, onlayn platformalar, avtomatlashtirilgan anderrayting mexanizmlari va raqamli xizmat ko‘rsatish tizimlari tahlil qilindi. Normativ-huquqiy hujjatlar hamda sohaga oid davlat dasturlari o‘rganilib, raqamlashtirish jarayonining institutsional asoslari baholandi.

Bundan tashqari, qiyosiy tahlil usuli yordamida milliy sug‘urta bozoridagi raqamlashtirish jarayonlari xorijiy tajriba bilan taqqoslandi va ilg‘or amaliyot elementlarini joriy etish imkoniyatlari aniqlashtirildi. Tadqiqotda foydalanilgan ma’lumotlar rasmiy statistik manbalar, ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda ochiq axborot resurslariga asoslandi.

Mazkur metodologik yondashuv sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish mexanizmlarining samaradorligini kompleks baholash, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish jarayonini chuqur tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy raqamli texnologiyalar sug‘urta kompaniyalari faoliyatining barcha bosqichlariga – mahsulotni ishlab chiqish, shartnomani rasmiylashtirish, riskni baholash, sug‘urta hodisasini qayd etish va zararlarni to‘lash jarayonigacha – sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Tadqiqot davomida olingan natijalar sug‘urta bozorida raqamli transformatsiya kompaniyalar samaradorligini oshirish, operatsion jarayonlarni optimallashtirish hamda mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilashga xizmat qilayotganini tasdiqladi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, elektron polis tizimlarining joriy etilishi sug‘urta shartnomalarini rasmiylashtirish jarayonini bir necha barobar tezlashtirgan. An’anaviy hujjat aylanishi o‘rniga raqamli platformalar orqali avtomatlashtirilgan rasmiylashtirish tizimlari qo‘llanilishi vaqt va moliyaviy resurslarni tejash imkonini bermoqda. Bundan tashqari, onlayn to‘lov tizimlarining integratsiyasi mijozlarga sug‘urta mukofotlarini masofadan turib to‘lash imkoniyatini yaratib, xizmatlardan foydalanish qulayligini oshirmoqda.

Sun’iy intellekt va Big Data texnologiyalarining amaliyotga joriy etilishi risklarni baholash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, katta hajmdagi ma’lumotlar asosida sug‘urta tariflarini individual shakllantirish, mijozlarning xatti-harakatlarini tahlil qilish va zarar ko‘rish ehtimolini prognoz qilish imkoniyati kengaymoqda. Bu esa sug‘urta

ISSN 3030-3907

kompaniyalariga adolatli tarif siyosatini yuritish va zararlar darajasini kamaytirish imkonini beradi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, raqamlashtirish sug‘urta kompaniyalarining ichki boshqaruv tizimiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Avtomatlashtirilgan anderrayting tizimlari qaror qabul qilish jarayonini tezlashtirib, inson omili bilan bog‘liq xatoliklarni kamaytirmoqda. Shuningdek, raqamli monitoring va analitik platformalar kompaniya faoliyatini real vaqt rejimida kuzatish, moliyaviy ko‘rsatkichlarni tahlil qilish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim rol o‘ynamoqda.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida bir qator muammolar ham aniqlanib, ular raqamlashtirish jarayonining to‘liq samaradorligiga to‘sqinlik qilayotganligi ma’lum bo‘ldi. Xususan, ayrim sug‘urta kompaniyalarida raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, axborot tizimlarining integratsiya qilinmaganligi va kiberxavfsizlik bilan bog‘liq risklar mavjudligi kuzatildi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni samarali boshqarish uchun malakali mutaxassislar yetishmasligi ham muhim muammolardan biri hisoblanadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, raqamlashtirishning iqtisodiy samarasi uzoq muddatli istiqbolda namoyon bo‘ladi. Dastlabki bosqichda texnologik investitsiyalar yuqori xarajatlarni talab qilsa-da, keyinchalik avtomatlashtirish natijasida operatsion xarajatlar kamayadi va foyda marjasi oshadi. Shu sababli sug‘urta kompaniyalari raqamli transformatsiyani strategik rivojlanish dasturlariga kiritishi zarur.

Milliy sug‘urta bozori misolida olib borilgan tahlillar davlat tomonidan raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar sug‘urta sektorining modernizatsiyasiga ijobiy ta’sir ko‘rsatayotganini ko‘rsatdi. Elektron hukumat tizimlari, raqamli identifikatsiya mexanizmlari va onlayn moliyaviy xizmatlarning kengayishi sug‘urta kompaniyalariga raqamli platformalarni samarali integratsiya qilish imkonini bermoqda. Biroq yagona axborot tizimini yaratish va barcha sug‘urta subyektlarini raqamli ekotizimga to‘liq jalb etish masalasi dolzarbligicha qolmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR.

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning zamonaviy mexanizmlarini o‘rganish natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar sug‘urta kompaniyalari faoliyatining samaradorligini oshirish, xizmat ko‘rsatish jarayonlarini optimallashtirish hamda mijozlarga qulay va shaffof xizmatlar taqdim etishda muhim rol o‘ynaydi. Elektron polis tizimlari, avtomatlashtirilgan anderrayting, sun’iy intellekt, Big Data tahlili, blokcheyn texnologiyasi va onlayn

ISSN 3030-3907

to‘lov platformalarining joriy etilishi sug‘urta operatsiyalarini tezlashtirib, inson omili bilan bog‘liq xatolarni kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, raqamlashtirish sug‘urta kompaniyalarining operatsion xarajatlarini kamaytirish, risklarni aniqroq baholash va mijozlar bazasini kengaytirish imkonini beradi. Shuningdek, raqamli mexanizmlar sug‘urta bozorining shaffofligini oshirib, firibgarlik holatlarini kamaytirishga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Biroq amaliyotda texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, axborot xavfsizligi bilan bog‘liq risklar va malakali IT mutaxassislar yetishmasligi kabi muammolar mavjudligi aniqlandi.

Mazkur yo‘nalishni yanada rivojlantirish uchun sug‘urta sohasida raqamli transformatsiyani kompleks va tizimli ravishda amalga oshirish zarur. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish nafaqat kompaniyalar darajasida, balki butun sug‘urta ekotizimi miqyosida integratsiyalashgan yondashuvni talab etadi.

TAKLIFLAR.

1. Sug‘urta kompaniyalarida yagona raqamli platformalarni yaratish va mavjud axborot tizimlarini integratsiya qilish.
2. Elektron polis, masofaviy identifikatsiya va onlayn shartnoma tuzish mexanizmlarini kengaytirish hamda ularni to‘liq avtomatlashtirish.
3. Sun’iy intellekt va Big Data texnologiyalarini risklarni baholash, tariflarni shakllantirish va zararlarni tahlil qilish jarayonlariga keng joriy etish.
4. Axborot xavfsizligini ta’minlash bo‘yicha zamonaviy kiberhimoya tizimlarini rivojlantirish va ma’lumotlar himoyasini kuchaytirish.
5. Sug‘urta xodimlarining raqamli ko‘nikmalarini oshirish uchun maxsus o‘quv dasturlari va malaka oshirish tizimini yo‘lga qo‘yish.
6. Raqamli sug‘urta xizmatlarini targ‘ib qilish orqali aholining moliyaviy va sug‘urta savodxonligini oshirish hamda onlayn xizmatlardan foydalanishni kengaytirish.

Umuman olganda, sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning zamonaviy mexanizmlarini samarali joriy etish sug‘urta bozorining raqobatbardoshligini oshirish, xizmat sifatini yaxshilash va sektorning barqaror rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi “Sug‘urta faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Raqamli iqtisodiyot to‘g‘risida”gi normativ-huquqiy hujjatlar va farmonlar.
3. Abdullayev A. Sug‘urta nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2020.

ISSN 3030-3907

4. Hasanov S. Raqamli iqtisodiyot asoslari. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
5. Mamatov B. Sug‘urta bozori va uning rivojlanish tendensiyalari. – Toshkent, 2019.
6. Shodmonov Sh., G‘afurov U. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
7. Dorfleitner G., Hornig M., Wimmer M. Digital Transformation in Insurance. – Springer, 2022.
8. Fitzgerald M., Kruschwitz N. The Digital Transformation of Insurance Companies. – International Journal of Financial Studies, 2021.

ISSN 3030-3907